

מיזם מוכנות ללימודים אקדמיים

מענה לשאלות נפוצות: מוסדות לימוד

תוכן עניינים

- 2מידע כללי
- 3הפצת השאלון על ידי מוסד הלימודים והמענה על ידי הסטודנטים
- 5הדרכות למוסדות הלימוד
- 5הסדנאות המוצעות לסטודנטים
- 6שאלות לגבי נתוני מחקרים

קובץ זה יתעדכן באופן שוטף כך שיינתן מענה לשאלות נוספות.

תאריך עדכון אחרון: 31.7.2023

ש: מהו מיזם מוכנות ללימודים אקדמיים?

ת: מטרת מיזם מוכנות ללימודים אקדמיים היא לאתר סטודנטים בסיכון לנשירה עוד לפני תחילת הלימודים ולאפשר התערבות מוקדמת המותאמת לצרכי הסטודנט. המיזם כולל העברה של שאלון לבדיקת מוכנות ללימודים אקדמיים, מתן משוב אישי לסטודנט, דיווח תמונה מסכמת של מוכנות הסטודנטים במוסד הלימודים וליווי ותמיכה מקצועיים לשם בניית תוכנית סיוע לסטודנטים.

השאלון לבדיקת מוכנות ללימודים אקדמיים נועד למפות את המוכנות של סטודנטים לפני תחילת לימודיהם בשישה היבטים פסיכו-חברתיים: מסוגלות עצמית אקדמית, מחויבות ללימודים, נינוחות חברתית, מעורבות בקמפוס, משמעת עצמית וחוסן אישי. מטרת המיפוי היא זיהוי מוקדי קושי לשם התוויית תכנית תמיכה וסיוע להשתלבות מוצלחת בלימודים. בשנים קודמות המיזם יושם בכמה מוסדות להשכלה גבוהה ובשנת הלימודים תשפ"ד המיזם מתרחב למוסדות נוספים.

את המיזם פיתחו פרופ' איתמר גתי וד"ר מיכל פיליפס-ברנשטיין מביה"ס לחינוך באוניברסיטה העברית. הנתונים מעובדים ומדווחים על ידי המרכז הארצי לבחינות ולהערכה שגם מפעיל את המיזם. המיזם נתמך על ידי קרן אדמונד דה רוטשילד.

ש: האם השאלון נתמך מחקרית? האם יש נתונים אמפיריים?

ת: ודאי. השאלון מבוסס על מטה אנליזה שנערכה על משתנים פסיכו-חברתיים התומכים בהתמדת סטודנטים בשנה הראשונה ללימודים,¹ ושאלון שפותח בעקבותיו.² הפיתוח הישראלי נבדק ותוקף החל משנת 2012 כחלק מעבודת דוקטורט של ד"ר מיכל פיליפס-ברנשטיין בהנחיתו של פרופ' איתמר גתי מביה"ס לחינוך באוניברסיטה העברית. המיזם כולו, כולל יישומו בפועל, זכה בפרס קיי לחדשנות לשנת 2022. את תקציר המחקר בעברית ניתן לקרוא [בקישור](#).

בין הממצאים הבולטים:

- (i) נמצא כי סיכויי הנשירה מן הלימודים של סטודנט שמוכנותו נמוכה גדולים פי 4 מאלה של סטודנט שמוכנותו בינונית או גבוהה.
- (ii) נמצא כי לעצם מילוי השאלון (וקבלת המשוב האישי) יש תרומה לצמצום הסיכוי לנשירה ב-48%.
- (iii) נוסף על כך, נמצא שסדנאות הכנה וליווי אישי מפחיתים משמעותית את אחוזי הנשירה. ניתן להתרשם מתקציר הנתונים במצגת [בקישור הבא](#) (שקפים 6 ו-18-22).

ש: מה נדרש ממוסד המעוניין להצטרף למיזם?

ת: נדרשות הפעולות הבאות:

1. מינוי רכז/ת (יועצ/ת חינוכי/ת או איש/אשת מקצוע) שיהיו אמונים על המיזם במוסד הלימודים ויעמדו בקשר עם נציג מאל"ו.
2. השתתפות ב**סדנת הדרכה** (תיאום מול ד"ר מיכל פיליפס-ברנשטיין).
3. הטמעת המודל במוסד הלימודים.

¹ Robbins, S. B., Lauver, K., Le, H., Davis, D., Langley, R., & Carlstrom, A. (2004). Do psychosocial and study skill factors predict college outcomes? A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 130(2), 261–288. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.130.2.261>

² Gore, J. P. A., Leuwerke, W. C., Metz, A. J., Brown, S., & Kelly, A. R. (2019). Measuring noncognitive factors related to college student outcomes: Development and initial construct validation of the student strengths inventory. *Journal of Career Assessment*, 27(1), 47–60. <https://doi.org/10.1177/1069072717727463>

4. הענקת 5 מלגות על סך 1,000 ₪ כל אחת לחמישה סטודנטים שמילאו את השאלון.
5. בסוף שנת הלימודים: העברת דוח תמציתי המסכם את הפעולות שבוצעו במוסד בנוגע לצמצום נשירה, כולל דיווח על היקף העברת הסדנאות.
6. במהלך שנת הלימודים תשפ"ה (או לחלופין, כשייוודעו נתוני נשירה בתום שנת הלימודים הראשונה) העברת נתונים מסכמים (שאינם כוללים מידע מזהה) על היקף הנשירה במוסד במהלך שנת הלימודים או בסופה בפילוח של משיבים / לא משיבים על השאלון.
7. מוסדות שיהיו מעוניינים במחקר מעקב, יתבקשו להעביר נתונים נוספים.

הפצת השאלון על ידי מוסד הלימודים והמענה על ידי הסטודנטים

ש: מי קהל היעד של השאלון ומתי כדאי להפיץ אותו?

ת: קהל היעד של השאלון הוא סטודנטים בשנת הלימודים הראשונה באקדמיה (תואר ראשון). פרק הזמן המתאים ביותר להפצה הוא שבועות ספורים לפני תחילת שנת הלימודים – אחרי שלב הקבלה ללימודים, ומספיק זמן לפני תחילת הלימודים, כך שיהיה אפשר למפות את צרכי הסטודנט ולהניע תהליך עם הסטודנט.

ש: איך השאלון מופץ לסטודנטים?

ת: מאל"ו ישלח למוסד הלימודים נוסח מוצע למייל שיישלח לסטודנטים. באפשרות מוסד הלימודים לערוך שינויים בניסוח ההזמנה בתיאום עם מאל"ו.

מוסד הלימודים יפיץ את הקישור לשאלון לסטודנטים שמתחילים את לימודיהם באקדמיה, בסמוך לפני תחילת שנת הלימודים.

ההפצה היא בשתי פעימות: שליחה לכלל הסטודנטים בשנה א' ותזכורת לסטודנטים שלא מילאו את השאלון. לאחר ההפצה הראשונה מאל"ו יעקוב אחר היקפי המענה. כשקצב ההשבה יירד (כשבוע עד שבועיים לאחר שליחת ההזמנה) נציג מאל"ו ישלח לנציג המוסד את כתובות המייל של הסטודנטים שהשיבו על השאלון (ואישרו העברת פרטיהם למוסד הלימודים), לצורך סינונם מרשימת התפוצה של שליחת התזכורת.

ש: האם השאלון קיים גם בערבית?

ת: כן. בשנת הלימודים תשפ"ד הסטודנט יבחר את השפה בה הוא רוצה לענות על השאלון ולקבל את המשוב.

ש: האם ניתן לענות על השאלון מטלפונים ניידים?

ת: כן, ניתן לענות על השאלון מטלפון נייד.

ש: איך נדע מה הם דפוס המוכנות של הסטודנטים שלנו?

ת: בסיום העברת השאלון לסטודנטים, נציג מאל"ו ישלח לנציג מוסד הלימודים את הדיווח המוסדי (קובץ אקסל). הדיווח המוסדי כולל מידע ברמת הסטודנט (מהו דפוס המוכנות האישי של כל סטודנט) ותמונה מסכמת של מוכנות הסטודנטים במוסד הלימודים (דוגמה לדיווח המוסדי בשקף 16 ב**מצגת המיזם**).

הדיווח המוסדי יישלח למוסד הלימודים אחרי שנציג מוסד הלימודים ישתתפו בהדרכה שתועבר על ידי ד"ר פיליפס-ברנשטיין, בה יינתנו הנחיות כיצד להפיק את המיטב מהדיווח המוסדי.

ש: האם מתקבל דיווח עבור סטודנטים שממלאים את השאלון אבל לא אישרו העברת פרטיהם למוסד הלימודים?

ת: מוסד הלימודים יקבל את דפוס המענה של הסטודנט באופן לא מזהה (ללא כתובת המייל). כך, לא ניתן יהיה לקשר בין הסטודנט לתשובותיו.

דפוס התשובות של המשיבים האנונימיים ושיעורם מכלל המשיבים מדווח למוסד הלימודים כדי לספק את תמונת המצב המלאה בנוגע למוכנות הסטודנטים. נציין כי בשנת הלימודים תשפ"ג כ-90% מהסטודנטים הסכימו לשתף את פרופיל המוכנות המזהה שלהם עם מוסד הלימודים.

ש: מה אחוז הסטודנטים שממלאים את השאלון?

ת: בשנה החולפת שיעור המענה עמד על כ-35% מהסטודנטים שהוזמנו לענות על השאלון, עם שונות גבוהה בין מוסדות הלימוד השונים (20%-70%).

בשל השדרוגים בשאלון (אפשרות מענה מטלפונים ניידים + תרגום המיזם לערבית), אנו מאמינים שבשנת הלימודים תשפ"ד שיעור המענה יעלה.

שיעור המענה משתנה בין מוסדות שונים ותלוי גם באופני ההפצה.

אנו מבקשים שהפנייה לסטודנטים תהיה במייל נפרד וייעודי (ולא כחלק מהודעות נוספות באותו המייל).

כמו כן, כדי לחשוף את הסטודנטים לשאלון אנו מעודדים נקיטת פעולות נוספות, לדוגמה: פרסום של אגודת הסטודנטים, תליית מודעות בקמפוס, חשיפה בימי אוריינטציה, הגדלת התמריץ למענה (למשל, הגדלת מספר המלגות), ובמיוחד, כניסה לשיעורים של סטודנטים בשנה א' והקדשת זמן למענה על השאלון ועוד. במוסדות לימוד שנקטו פעולות כאלה שיעור הסטודנטים עלה בצורה משמעותית.

ש: איזה תמריץ יש לסטודנטים לענות על השאלון?

ת: אין די בתועלת המחקרית של המענה על השאלון כדי להגיע לשיעורי מענה מספקים. לכן, במסגרת ההצטרפות למיזם מוסד הלימודים מתחייב להעניק 5 מלגות על סך 1,000 ₪ כל אחת לחמישה סטודנטים שלו שממלאים את השאלון. חלוקת המלגות היא לפי שיקולי המוסד ומאל"ו לא מתערב בכך. אם באפשרות מוסד הלימודים להגדיל את מספר המלגות ו/או להעניק תמריצים נוספים – הדבר עשוי לשפר את שיעורי המענה במוסד הלימודים.

בנוסף, לסטודנט/ית אחד/ת מכלל ממלאי השאלון בארץ תוענק מאל"ו יעניק מלגה אחת על סך 10,000, בתמיכת קרן אדמונד דה רוטשילד.

ש: האם השאלון הוא חובה למילוי עבור כל הסטודנטים?

ת: תלוי במדיניות המוסד. המלצתנו היא שכל הסטודנטים ימלאו את השאלון, לשם השוואה מדויקת לקבוצת השווים (אי-מילוי השאלון בבר משקף סיכוי מוגבר לקושי).

ש: האם השאלון מתאים גם למתעניינים בלימודים? ומה לגבי תלמידי מכינה ייעודית?

ת: השאלון זמין ברשת ואין צורך להירשם כדי לענות עליו ובשל כך, גם מתעניינים בלימודים עשויים לענות על השאלון. דפוס המוכנות של המתעניינים בלימודים לא משויכים למוסד לימודים מסוים ולא יועברו למוסדות הלימוד.

חשוב לציין: השאלון לא נועד לשמש ככלי ממיין או בקריטריון נוסף לקבלה. השאלון נועד לאתר נקודות קושי של סטודנטים **שבבר התקבלו** – ולחזק אותן בכדי שיצליחו. סטודנט שירגיש כי לשאלון משקל בקבלה, יוכל "לזייף" תשובות.

מוסד לימודים שמעוניין להפיץ את השאלון לתלמידי מכינה אקדמית – נא לפנות למאל"ו בכתובת המייל muchanut@nite.org.il.

הדרכות למוסדות הלימוד

ש: אילו הדרכות יש?

ת: ההדרכות הינן חובה לכל מוסד משתתף. יש שני סוגים של הדרכות:

הדרכה כללית: ההדרכה מיועדת עבור מוסדות לימוד שמצטרפים לראשונה למיזם. הדרכה זו מחולקת למספר חלקים, חלקם קבוצתיים (למספר מוסדות לימוד יחד) וחלק פרטני למוסד לנציגי מוסד הלימודים. עלות הדרכה זו: 1,400 ₪ בתוספת מע"מ.

סדנת ריענון: עבור נציגים ממוסדות לימוד שהשתתפו במיזם בשנתיים האחרונות. סדנה זו היא ללא עלות למוסד הלימודים.

לכל מוסד לימודים יש אפשרות של 4 שעות נוספות של הדרכה והתייעצות.

ש: מי צריך להשתתף בהדרכות?

ת: ההדרכות מתייחסות לאספקט המחקרי, הלוגיסטי והטיפולי-התעבורתי. בהתאם לכך, מומלץ שכל הנוגעים במהלכים אלה יהיו נוכחים בהדרכה. במקרה שבו המוסד מתכנן עבודה פרטנית הדורשת פענוח ועבודה אינדיבידואלית עם סטודנטים – **חובה** על הצוות המטפל להיות נוכח בהדרכה לפני כן. ד"ר פיליפס-ברנשטיין תפרסם מועדים שונים להדרכות ונציגי מוסד הלימודים יירשמו בהתאם.

הסדנאות המוצעות לסטודנטים

ש: האם כל מדד בשאלון מהווה סדנא? או שניתן לקיים סדנא שמכילה את כל נושאי המדדים?

ת: כדאי לייצר סדנא לכל אחד מהמימדים בנפרד. לפעמים אפשר למצוא קבוצה גדולה שמתמודדת עם שילוב דומה של קשיים (למשל – מסוגלות עצמית אקדמית ומשמעת עצמית), ואז אפשר לתת מענה משולב. סדנה שתיתן מענה לכל המימדים ביחד, עלולה להיות ארוכה ולא רלוונטית לחלק מהמשתתפים. **יוצא מן הכלל** - למימד מעורבות בקמפוס אין צורך לייצר סדנה, אבל כן חשוב לפעול לטובת הנגשה ממוקדת של מגוון הפעילויות החוץ-אקדמיות, פגישה עם אגודת הסטודנטים או נציגי מועדונים שונים.

ש: הסדנאות מועברות על ידכם או על ידי המוסד עצמו? (הסדנאות מובנות? יש מנחים מטעמכם?)

ת: ברוב המוסדות קיימות סדנאות בתחומים שונים המועברות על-ידי צוותים מקצועיים פנימיים ו/או על-ידי מיקור חוץ של מומחים. אותו אופן פעולה נכון גם בנוגע לסדנאות המוכנות. אנחנו יכולים לעזור לכם באיתור משאבים רלוונטיים קיימים במוסד ובדיוק התכנים.

ש: מה העלות להשתתפות בסדנאות?

ת: לכל מוסד יש מדיניות פנימית בנוגע לתשלום של סטודנטים על השתתפות בסדנאות.

ש: האם הסדנאות לסטודנטים הן ייעודיות רק לאלה שאותרו או שניתן לפתוח לכלל הסטודנטים?

ת: השאלה לגבי הטרוגניות או הומוגניות של משתתפים בסדנאות היא מורכבת. מכיוון שלרוב הסדנאות הן קצרות, יש העדפה לכך שיהיו רלוונטיות וממוקדות. אם יש סטודנט שלא ענה על השאלון, או שענה על השאלון ומבקש להשתתף בסדנה שלא סומנה כתחום קושי, נראה נכון להתייחס למוטיבציה של הסטודנט באופן חיובי.

ש: האם לחייב סטודנטים להשתתף בסדנאות?

ת: לא. ההנעה להשתתפות בסדנה צריכה להגיע מתוך שיתוף פעולה והבנה של הסטודנט שהוא מקבל שירות מותאם-אישי ולטובתו. במידה ומתאפשר, ההזמנה לסדנאות תעשה לאחר פגישה שבה עוברים יחד עם הסטודנט על תשובותיו בשאלון ומניעים אותו משם להשתתף ואף לבחור בסדנה מתאימה.

שאלות לגבי נתוני מחקרים

ש: האם כל משתתפי הסדנאות היו נמוכים במדד המוכנות? מה היו תכני הסדנאות?

ת: כן, כל משתתפי הסדנאות זוהו עם מוכנות נמוכה. הסדנאות שהועברו במחקר ההתערבות היו בנושא של מסוגלות עצמית אקדמית, משמעת עצמית וחוסן.

ש: האם עצם מילוי השאלון תורם וקבלת המשוב האישי תורמים למניעת נשירה? כלומר, האם די בכך כדי לראות אפקט, אף אם הסטודנט לא השתתף בסדנאות?

ת: כן, עצם מילוי השאלון וקבלת המשוב המותאם אישית אכן תורם לצמצום הנשירה. זה הממצא הבולט ממחקר הפלסיבו.

ש: האם מהממצא שמי שמילא את השאלון נשר פחות ממי שלא מילא את השאלון ניתן להסיק שמי שממלא את השאלון הוא מראש עם מוכנות יותר גבוהה?

ת: לא. הדבר נבדק במחקר פלסיבו, בו סטודנטים התבקשו לענות על שאלון אחר. ראינו שסטודנטים שיש להם נכונות לענות על השאלון, וענו בפועל על שאלון אחר, עדיין נשרו יותר מאלה שענו על שאלון המוכנות ללימודים אקדמיים.

יש לציין שמקרב אלה שלא ענו בכלל על אף אחד מהשאלונים, נשרו יותר.